

Nr 403

Av fröken **Karlsson m. fl.**, *angående utbildningen av lärare vid de tekniska gymnasierna, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 331 i Första kammaren)

För utbildning av gymnaseingenjörer till lärare vid de tekniska läroverken äskar Kungl. Maj:t dels 500 000 kronor på tilläggsstat II till riksstaten, dels 1 378 000 kronor på åttonde huvudtiteln under punkten Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.

Enligt förslaget finns för närvarande en akut brist på lärare vid de tekniska gymnasierna beroende på den snabba utbyggnaden av dessa under senare år. Behovet av lärare förväntas öka under de närmaste åren. För att täcka denna brist föreslås att överstyrelsen för yrkesutbildning enligt proposition skall till de tekniska högskolorna förlägga en utbildning av gymnaseingenjörer i maskinteknik, elektroteknik och byggnadsteknik. Utbildningen beräknas omfatta 60 veckor fördelade på tre terminer, vartill kommer två månaders ferier jämte juluppehåll. Utbildningen skall påbörjas den 1 februari 1962 och berör då ca 90 elever. Dessa skall erhålla studiebidrag såväl under studietiden som under ferierna till ett belopp av 1 300 kronor, varav 650 kronor utgör månadsersättning och 650 kronor studielån, som är räntefritt och får avskrivas om låntagaren efter utbildningstidens slut tar anställning som lärare vid tekniskt läroverk under fem år. För dem som ej är bosatta på utbildningsorten och har försörjningsplikt utgår dessutom 16 kronor i dagtraktamente. Utbildningen medför behörighet till tjänst som adjunkt i lönegrad A 23 vid högre tekniskt läroverk.

Ehuru det är uppenbart att det för närvarande råder brist på ovan nämnda lärare, anser undertecknade att departementschefen ej utrett andra möjligheter att täcka denna brist. Det är således förvånansvärt att man ej i samarbete med berörda arbetsmarknadsorganisationer vidtagit lämpliga åtgärder för att stimulera för lärartjänsterna lämpade personer att söka dessa. Den underhandsuppgörelse som träffats mellan statsmakterna och en arbetsmarknadsorganisation är sent vidtagen. Det torde såväl inom näringslivet och förvaltningen som bland pensionerade lärare och icke yrkesverksamma akademiker samt bland de studerande vid de tekniska högskolorna och de naturvetenskapliga fakulteterna finnas lämpade och villiga lärare.

Man ställer sig frågande till varför just teknikerbristen och ej naturvetarbristen, som är av betydligt större omfattning inom det högre skolväsendet,

varit föremål för departementets intresse. Denna fråga är inte ny och borde för länge sedan ha satts i ett större sammanhang. Det finns sedan länge stora brister på olika områden inom skolväsendet, vilka Kungl. Maj:t hittills inte ansett böra föranleda åtgärder. Det är vår uppfattning att dessa brister borde göras till föremål för en allsidig utredning. En sådan utredning borde fort-löpande föreslå såväl kortsiktiga som långsiktiga åtgärder ägnade att häva rådande bristsituation.

Då man i stället i första hand vänt sig till gymnasieingenjörerna måste detta uppfattas som en åtgärd ägnad att sänka kvaliteten på lärarna vid de tekniska gymnasierna. Det har framhållits i remissvaren att erfarenheterna visat att en gymnasieingenjör trots några års praktisk verksamhet ej har större möjlighet att tillgodogöra sig högskolestudier än teknologer i allmänhet och att det är orealistiskt att på kortare tid söka bibringa denna grupp samma kunskapsnivå som teknologerna. Tekniska högskolan yttrar i sitt remissvar bl. a.: "Det akt-stycke som föreligger har karaktär av hastverk, och förslaget är helt ogenom-förbart." Ehuru högskolans rektor omgående erhöll i uppdrag att omarbete det ursprungliga förslaget synes högskolans karakteristik alltfört ej ogiltig.

Det har även framhållits att den omständigheten att en brist föreligger ej får leda till en kvalitetsförsämring i en utbildningsgren som betjänar den sektor inom samhällslivet som allmänt anses omfatta ett högt kvalitetskrav, detta inte minst sett ur konkurrenssynpunkt på främmande marknader såväl som inhemska. Det är beklagligt att Kungl. Maj:t visat ett ringa intresse för sådana synpunkter.

För att i någon mån hävda kvalitetskravet har departementet för att locka många gymnasieingenjörer att söka sådan utbildning utarbetat ett förslag till synnerligen förmånliga studiebidragsvillkor. Att döma av de argument som förekommer i departementets förslag vänder man sig till yngre gymnasie-ingenjörer.

Studielönesättningen synes nämligen bestämd med hänsyn till en treårig verksamhet på arbetsmarknaden. Men det kan inte vara rimligt att elever i början på tjugooåren skall erhålla bidrag av staten som förmenas deras gelikar vid andra utbildningsanstalter där det ofta råder lika stor brist på arbetskraft. Om två gymnasieingenjörer samtidigt studerar vid en av de tekniska högsko-lorna, den ene för att bli civilingenjör och den andre för att bli lärare vid ett tekniskt gymnasium, är det orimligt att den senare under tre terminer skall erhålla statligt stöd som mångfaldigt överskrider vad den förre erhåller under hela sin studietid.

Vare sig dessa gymnasieingenjörer är gifta eller ogifta är deras försörj-ningsbörd under studietiden vid denna period i deras liv ej större än hos motsvarande grupper vid andra utbildningsanstalter. Vidhåller man att stat-liga stödåtgärder till studerande skall utdelas på generella studiesociala grunder får ej samhället i sin iver att rätta till viss obalans på arbetsmarknaden ta

till åtgärder som helt förrycker grunderna för studiesociala åtgärder åt studerande.

För att tillförsäkra sig denna arbetskraft har departementet föreslagit att studielånen skall vara amorteringsfria under vissa förhållanden. Under en följd av år har framhållits faran i att dirigera arbetskraften med studiesociala åtgärder. En av anledningarna till att högerpartiet motsätter sig studielön är risken för sådan dirigering. Det är beklagligt att departementet introducerar sådana principer, vilka uppenbarligen kan utvidgas till att omfatta andra områden. Undertecknade anser att utbildningen vid samtliga utbildningsanstalter bör försiggå utan av statsmakterna inrättade studiesociala villkor som leder till en inskränkning i hittills rådande fria yrkesval.

Det är emellertid väsentligt att åtgärder omgående vidtas för att häva den akuta brist som råder på lärare vid de tekniska gymnasierna. En ändrad lönesättning för lärare med akademisk examen bör utredas liksom man bör undersöka möjligheterna att förbättra lönen för akademiker med särskild pedagogisk utbildning. Åtgärder bör omgående vidtagas för att åstadkomma en mer rationell fördelning av arbetskraften mellan de tekniska läroverken och annan verksamhet. Taket i timtaxan bör exempelvis kunna borttagas för att stimulera lärare att åtaga sig tilläggstimmar. Specialtjänster bör inrättas för timplärare.

Teknologer som i allt väsentligt fullföljt sina studier bör efter särskild prövning, under förutsättning att den resterande utbildningen drives parallellt med lärarutbildningen, erbjudas anställning vid läroverken. Dessutom bör en välorganiserad informationsverksamhet om anställning vid de tekniska läroverken organiseras i samverkan med arbetsmarknads- och branschorganisationer. Emellertid avser alla dessa åtgärder att förhandlingar mellan statsmakterna och berörda arbetsmarknadsorganisationer kommer till stånd.

Åberopande vad ovan sagts får undertecknade hemställa,

att riksdagen måtte uttala

att förhandlingar omgående inledes mellan statsmakterna och berörda arbetsmarknadsorganisationer i syfte att häva den akuta bristen på lärare vid de tekniska gymnasierna;

att en utredning tillsättes av Kungl. Maj:t med uppgift att snarast och fortlöpande redovisa åtgärder i syfte att häva bristen på lärare vid samtliga utbildningsanstalter;

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag under åttonde huvudtiteln punkten Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen angående åtgärder för anordnande fr. o. m. vårterminen 1962 av utbildning av gymnasiingenjörer vid tekniska läroverk;

att riksdagen måtte till Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 042 000 kronor; samt

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag på kapitalbudgeten att till Lån till gymnasieingenjörer för utbildning till lärare för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 025 000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1962

Eva Karlsson *Stina Gunne* *Bo Turesson*